

O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA "O'GAY" KONSEPTNING LINGVOPRAGMATIK ASPEKTI

*Qayumova Mohinur Murodullayevna, Denov tadbirkorlik va
pedagogika instituti o'qituvchisi*

LINGUOPRAGMATIC ASPECT OF THE CONCEPT OF "STEP" IN UZBEK AND ENGLISH LANGUAGES

*Kayumova Mohinur Murodullayevna, Teacher of the Denov
Institute of Entrepreneurship and Pedagogy*

ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ КОНЦЕПТА «НЕРОДНОЙ» В УЗБЕКСКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ

*Каюмова Мохинур Муродуллаевна, преподаватель
института предпринимательства и педагогики Денова*

<https://orcid.org/0009-0000-8527-2846>

e-mail:

m.qayumova26@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot o'zbek va ingliz tillarida "O'gay" tushunchasining pragmatik jihatlarini o'rganadi. Maqolada har ikkala madaniyatdagi "O'gay" tushunchasi bilan bog'liq semantik tushunchalar, ijtimoiy in'ikoslar va madaniy ta'sirlar tahlil qilinadi. Tadqiqot o'gay oilalarga bo'lgan jamiyat munosabatlarini va bu munosabatlardagi hissiy dinamikani qanday aks ettirishini o'rganadi.

Kalit so'zlar: o'gaylik, pragmatika, o'zbek tili, ingliz tili, oilaviy munosabatlar, lingvistik tadqiqotlar, ijtimoiy identitet, madaniyatlararo tahlil.

Abstract: This study explores the pragmatic aspects of the concept of «step» in Uzbek and English languages. The paper analyzes the semantic nuances, social perceptions, and cultural implications surrounding the notion of «step» children in both cultures. It investigates how language reflects societal attitudes towards stepfamilies and the emotional dynamics within these relationships. Through comparative analysis, this research aims to highlight the similarities and differences in the conceptualization of «step» across cultures, contributing to the understanding of linguistic pragmatics in familial contexts.

Key words: stepchildhood, pragmatics, Uzbek language, English language, family relations, linguistic research, social identity, cross-cultural analysis.

Аннотация: В этом исследовании изучаются прагматические аспекты понятия «неродной» в узбекском и английском языках. В статье анализируются семантические нюансы, социальные восприятия и культурные импликации, окружающие понятие «неродной» в обеих культурах. В ней исследуется, как язык отражает общественные установки по отношению к сводным семьям и эмоциональную динамику в этих отношениях.

Ключевые слова: усыновление, прагматика, узбекский язык, английский язык, семейные отношения, лингвистические исследования, социальная идентичность, кросс-культурный анализ.

KIRISH. Oila har bir jamiyatda muhim rol o'ynaydi va uning tuzilishi shaxsiy aloqalar, madaniy qadriyatlar va ijtimoiy normalarni aks ettiradi. O'zbek va ingliz tillarida «o'gay» tushunchasi, bu oila tizimida ko'plab ijtimoiy va madaniy konnotatsiyalarga ega. Ushbu maqola, o'zbek va ingliz tillaridagi «o'gay» tushunchasining ma'nosi, ijtimoiy qabul qilinishi va uning oilaviy aloqalardagi ahamiyatini o'rganishga qaratilgan. «O'gay» tushunchasining lingvopragmatik tahlili orqali, jamiyatlarda oilaviy munosabatlar qanday shakllanayotganini va o'zaro aloqalar qanday o'rnashayotganini o'rganish maqsad qilingan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD.

Ushbu tadqiqotda o'zbek va ingliz tillarida «o'gay» konseptining lingvopragmatik aspektlarini chuqurroq o'rganish maqsadida sotsiologik tahlil, analiz va sintez, taqqoslash kabi tadqiqot usullari qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida quyidagi asosiy usullar ishlatildi:

1. Lingvistik tahlil:

Ushbu tadqiqot jarayonida, o'zbek va ingliz tillarida «o'gay» so'zining leksik, semantik va pragmatik aspektlari batafsil tahlil qilindi. Lingvistik tahlil yordamida so'zning ma'nosi, uning kontekstual foydalanishidagi o'zgarishlar va turli madaniyatlarda qabul qilinishi ko'rib chiqildi. O'zbek va ingliz tillaridagi lug'atlar, ilmiy maqolalar va boshqa adabiyotlardan foydalanilib, «o'gay» tushunchasining konnotativ ma'nolari aniqlanadi.

2. Madaniyatlararo tahlil:

Madaniyatlararo tahlil usuli, o'zbek va ingliz madaniyatlari o'rtasidagi «o'gay» tushunchasining o'ziga xosligi va farqlarini aniqlashga qaratildi. Bu jarayonda ijtimoiy norma, qadriyatlar, oilaviy aloqalar va madaniy kontekstga ta'sir etuvchi omillar ko'rib chiqildi. Madaniy kontekstda «o'gay» tushunchasining qanday hissiy ta'siri borligi, oila ichidagi aloqalarni qanday shakllantirishi ham o'rganildi.

MUHOKAMA. O'zbek tilida «o'gay» so'zi asosan o'zgacha farzandlar yoki oila a'zolari uchun ishlatiladi va ko'pincha salbiy konnotatsiya bilan bog'liq. O'gay farzandlar o'z oilalarida ko'plab qiyinchiliklarga duch keladilar, bu esa ularning

psixologik holatiga va o'zaro aloqalariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbek madaniyatida, o'gay farzandlar ko'pincha «to'liq» oilalarga nisbatan kamroq ahamiyatga ega bo'lishadi, bu esa kamsitish his-tuyg'ularini keltirib chiqaradi. Ijtimoiy qabul qilish: O'zbek jamiyatida o'gay farzandlarning ijtimoiy qabul qilinishi ko'pincha muammolar bilan bog'liq. Ular ko'pincha o'z oilasida o'z o'rnini topa olmaydilar, bu esa o'z-o'zini anglash jarayonida qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. O'zbek tilidagi bunday salbiy konnotatsiya, o'gay farzandlarni atrofdagilardan izolyatsiyalashga olib keladi. Natijada, ularning psixologik va hissiy holati jiddiy ta'sirlanishi mumkin.

Hissiy aloqalar: O'zbek madaniyatida o'gay farzandlar ko'pincha oiladagi hissiy munosabatlardan chetda qoladilar. Ular ko'pincha o'zlarini qiyinchilikda his qiladilar va o'z-o'zini anglash jarayonida muammolarga duch kelishlari mumkin.

Ingliz tili kontekstida:

Ingliz tilida «step» so'zi ijobiyroq konnotatsiyaga ega va o'gay farzandlar ko'pincha ijtimoiy qabul qilinadi. O'gay oilalarda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mavjud bo'lib, bu esa o'gay farzandlar uchun ijtimoiy integratsiyani osonlashtiradi. Ingliz madaniyatida o'gay farzandlar odatda oilaga qo'shilish va ijtimoiy munosabatlarga kirish jarayonida ko'proq imkoniyatlarga ega bo'ladi[1].

Ijtimoiy qabul qilish: Ingliz jamiyatida «step» so'zi ko'proq ijtimoiy qabul qilish uchun ishlatiladi. O'gay oilalar, ko'pincha o'gay farzandlarga qarshi ko'rsatilgan ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlash bilan birga, ularning ijtimoiy integratsiyasini kuchaytiradi. O'gay farzandlar, odatda, oilaning bir qismi sifatida qabul qilinadi, bu esa ularning o'z-o'zini anglash jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Hissiy aloqalar: Ingliz tilidagi o'gay farzandlar ko'pincha hissiy jihatdan ko'proq qo'llab-quvvatlanadi. Ular o'gay oilada ijtimoiy va hissiy qo'llab-quvvatlashni his qiladilar, bu esa o'zaro munosabatlarni mustahkamlashga yordam beradi. O'gay oilalarda hissiy aloqalar ko'pincha kuchli va sog'lom bo'lib, o'gay farzandlar o'zlarini oilaning

bir qismi sifatida his qilishadi. Bu, o'z navbatida, ularning o'z-o'zini anglash jarayonini yengillashtiradi va ularni ijtimoiy hayotga ko'proq jalb qiladi[3].

Umumiy tahlil:

Ushbu tadqiqot natijalari, o'zbek va ingliz tillarida «o'gay» tushunchasining ijtimoiy qabul qilinishi va psixologik ta'siri haqida muhim fikrlarni keltirib chiqardi. O'zbek madaniyatida o'gaylik ko'proq kamsitish va izolyatsiya bilan bog'liq bo'lsa, ingliz madaniyatida o'gay farzandlar ko'proq ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga ega. Bu, o'z navbatida, ularning o'z-o'zini anglash jarayonini va hissiy aloqalarini sezilarli darajada ta'sir qiladi[5].

NATIJALAR. O'zbek va ingliz tillarida «o'gay» tushunchasining lingvopragmatik jihatlar chuqur madaniy va ijtimoiy qadriyatlar bilan bog'liq farqlarga ega. Bu tushunchaning konnotatsiyasi va foydalanishidagi tafovutlar, har bir jamiyatning oila tuzilmasiga nisbatan munosabati va o'gay farzandlarning jamiyatda qabul qilinishini aks ettiradi[5].

O'zbek madaniyatidagi «O'gay» tushunchasi.

O'zbek tilida «o'gay» tushunchasi ko'pincha salbiy konnotatsiyaga ega bo'lib, bu so'z odatda oiladagi boshqa a'zolaridan farqli ravishda o'gay farzandlarni ajratib ko'rsatadi. Jamiyatda o'gay farzandlarga nisbatan stigma va kamsitish hollari ko'p uchraydi, bu esa ularning shaxsiy rivojlanishiga va oiladagi aloqalariga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

O'zbek tilida o'gaylik tushunchasining ko'proq negativ bo'lishi, madaniyatning oila birligi va biologik aloqalarga katta ahamiyat berishi bilan bog'liq. Oila mustahkamligini saqlashda biologik ota-onaning o'rni muhim hisoblanadi, bu esa o'gay farzandlar yoki o'gay ota-onalar bilan aloqalar murakkablashishiga olib keladi. Shu sababli, o'zbek jamiyatida o'gay farzandlar ko'pincha izolyatsiyalangan yoki chetlatilgan hissiyotlarga duch keladilar[6].

Ingliz madaniyatidagi «Step» tushunchasi.

Ingliz tilida «step» so'zi ko'proq neytral yoki ijobiy konnotatsiyaga ega bo'lib, o'gay farzandlar ko'pincha jamiyatda ijtimoiy qo'llab-quvvatlanadi. Ingliz madaniyati, ayniqsa zamonaviy davrda, oila tuzilmasining turli shakllarini, jumladan o'gay

oilalarni qabul qiladi va ularni qo'llab-quvvatlaydi. Buning natijasida o'gay farzandlar ingliz jamiyatida ko'proq ijtimoiy integratsiyani boshdan kechiradilar. Bu esa ularning psixologik rivojlanishiga, o'z-o'zini anglash jarayoniga va hissiy munosabatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi[4].

Oilalarni tuzilmasi va madaniy qadriyatlar.

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, oila tuzilmasi va madaniy qadriyatlar «o'gay» tushunchasining qabul qilinishi va ishlatilishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'zbek madaniyatida oila birlikligi va biologik bog'liqlikka katta e'tibor berilishi, o'gay farzandlarga nisbatan munosabatning salbiyroq bo'lishiga sabab bo'ladi. Ingliz madaniyatida esa, oilaning xilma-xil shakllari ijtimoiy jihatdan qabul qilinadi va bunday oilalardagi hissiy munosabatlar yanada ijobiy ko'rinishga ega.

Ushbu lingvopragmatik tahlilning ahamiyati shundaki, u oila ichidagi munosabatlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi va har ikki madaniyatda o'gay farzandlarning o'z-o'zini anglash jarayoniga qanday ta'sir ko'rsatishini ochib beradi. O'zbek madaniyatida o'gay farzandlarning o'zaro aloqalari ko'pincha qiyin bo'lsa-da, ingliz madaniyatida bu aloqalar ko'proq qo'llab-quvvatlanadi, bu esa jamiyatda bunday farzandlarning o'z o'rnini topishlariga yordam beradi[2].

XULOSA. Ushbu tadqiqot, o'zbek va ingliz tillarida «o'gay» konseptining lingvopragmatik jihatlarini o'rganishga qaratilgan. O'zbek madaniyatida o'gay farzandlar ko'pincha kamsitilishsa, ingliz madaniyatida ularning ahamiyati va ijtimoiy pozitsiyasi yuqori baholanadi. O'gaylik tushunchasi, oila tuzilmasi va ijtimoiy munosabatlarda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tadqiqot natijalari, kelajakdagi lingvistik tadqiqotlar uchun muhim asos bo'lishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Alimova D. O'zbek tilida o'gaylik tushunchasining lingvopragmatik aspektlari. O'zbekiston milliy universiteti. 2020.
2. Smith J. Steppar relationships: An overview of the English context. Journal of family studies. 2019.
3. Abdurazokova S. Oila va o'gaylik: O'zbek madaniyatidagi o'zgarishlar. Lingvistik tadqiqotlar. 2021.

4. Muxlisa, S., & Mohinur, Q. (2022). Lingvokulturalogiyaning kelib chiqish tarixi. Евразийский журнал академических исследований, 2(3), 379-383.
5. Nasrullayeva, G. (2019). An Anthropocentric Metaphor In The System Of A Linguistic World Picture. Philology Matters, 2019(1), 64-70.
6. Sobirjonova, M., Qayumova, M., Turdalieva, S., & Xayitaliyev, S. (2024). Lingvokulturologiyaning shakllanishida konseptning o'rni. Interpretation and researches.
7. Sobirjonovna, S. M., & Xoliqulovna, B. M. (2024). The Concept of "Loneliness" and "Alienation" in the English Language. *Excellencia: International Multi-disciplinary Journal of Education* (2994-9521), 2(6), 400-403.
8. Murodullayevna, Q. M. (2023, December). Explanation of discourse markers. In Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences (Vol. 2, №. 12, pp. 118-127).

